

POSTAWA ZAANGAŻOWANIA

TEMAT LEKCJI

CO MOGĘ ZROBIĆ?

Czas trwania: 45 minut

Cele zajęć:

Uczniowie i uczennice:

- ➔ opisują przykład działania społecznego, podjętego w kraju globalnego Południa,
- ➔ wyjaśniają, na czym polega postawa bierności i postawa zaangażowania,
- ➔ określają możliwości wykorzystania własnych talentów w inicjatywach na rzecz społeczności lokalnej,
- ➔ podają przykłady działań, które mogą wpłynąć na poprawę sytuacji mieszkańców globalnego Południa oraz w których można wykorzystać swoje mocne strony i talenty.

Pytanie kluczowe:

Jak moje osobiste zaangażowanie może wpłynąć na sytuację ludzi wokół mnie i w innych krajach świata?

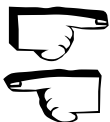
Potrzebne materiały:

- ➔ historia Maxa,
- ➔ karty pracy.

Przebieg zajęć:

1. Poinformuj uczennice i uczniów, że w czasie zajęć dowiedzą się, jak przełamywać postawę bierności i angażować się w działania lokalne i globalne. Poznają Maksa z Darfuru w Sudanie i to, co zrobił dzięki osobistemu zaangażowaniu. Rozdaj uczennicom i uczniom tekst wywiadu z Maksem i poproś, by uważnie go przeczytali. Zapisz na tablicy dwa pytania, na które odpowiedzą po zapoznaniu się z tekstem:

S-53
SCENARIUSZ

- ➔ Jakie ważne zmiany w życiu innych ludzi nastąpiły w wyniku działań podjętych przez Maksa?
- ➔ Co pozwoliło Maksowi działać na rzecz innych? Jakie cechy i talenty Maksa pozwoliły mu odnieść sukces?
- ➔ Zaproś uczennice i uczniów do krótkich wypowiedzi na ten temat. Odpowiedzi na drugie pytanie zapisuj na tablicy. Wśród nich mogą się pojawić: zainteresowanie komputerami i umiejętność obsługi komputerów, pasja, empatia, wytrwałość, pomysłowość. Podsumujcie wspólnie odpowiedzi na drugie pytanie, zwracając uwagę na te czynniki, które zależały bezpośrednio od Maksa. >> 10 minut

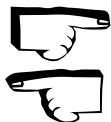
2. Zadaj uczennicom i uczniom pytanie: „Które z cech Maksa zauważasz u siebie?”. Poproś o zapisanie odpowiedzi na kartce. Poproś chętnych o wypowiedź na forum. Podsumuj tę część zajęć wnioskiem, że wiele zależy bezpośrednio od nas samych, że warto wykorzystywać swoje predyspozycje i każdy może wpływać na zmiany, jeśli będzie się angażował. >> 2 minuty

3. Podziel klasę na 4-osobowe grupy. Rozdaj karty pracy – po jednej na grupę. Poproś, aby uczennice i uczniowie pomyśleli, co potrafią robić najlepiej, jakie mają talenty. Niech każda/każdy z nich poda przynajmniej dwa. Zadaniem każdej grupy jest uzupełnienie tabeli zawartej w karcie pracy, można przy tym uwzględniać indywidualne działania na rzecz innych lub wymyślać działania wspólne, bazując na talentach różnych członków grupy. >> 18 minut

4. Po zakończonej pracy zaproś do prezentacji pomysłów, które powstały podczas pracy zespołowej. >> 10 minut

5. W podsumowaniu zajęć zwróć uwagę klasy na to, że każdy może mieć wpływ na rzeczywistość wokół niego i każdy może mieć swój udział w jej zmienianiu. Wystarczy dobrze rozpoznać swoje talenty i wykorzystać je w działaniu na rzecz bliskiego i dalszego otoczenia oraz zaangażować się w proces zmian. Oczekiwanie na to, że inni powinni coś zrobić, niczego nie zmienia, jeśli wszyscy będą tak myśleć. Należy przełamywać bierność. Najważniejsza jest postawa zaangażowania. >> 2 minuty

6. Na zakończenie zajęć poproś, aby uczennice i uczniowie wybrali jedną rzecz, którą mogą zacząć robić od teraz, aby poprawić czyjąś sytuację. Poproś, by określili czas, w którym zaangażują się w to działanie. >> 3 minuty

---

KARTA PRACY

---

1. Pracując w grupie, wypełnijcie tabelę:

Nasze talenty. Co każdy z nas umie robić najlepiej?	Co dzięki swoim talentom możemy zrobić dla otoczenia?	Jak możemy wykorzystać nasze talenty dla dobra mieszkańców globalnego Południa?
---	---	---

S-55
KARTA PRACY

---

2. Dokończ zdania i zanotuj je w zeszycie:

Aby poprawić czyjąś sytuację, mogę zaangażować się w .....

.....

.....

Chcę zaangażować się w to działanie od (podaj, od kiedy) .....

.....

KOMPUTERY SĄ DLA WSZYSTKICH

Max, 27 lat, Sudańczyk

Mam pecha – urodziłem się w Sudanie, a dokładniej w Darfurze. Ze względu na toczącą się w kraju wojnę całą rodziną przeprowadziliśmy się do Chartumu, stolicy Sudanu. Kiedy miałem 10 lat, zdarzył się wypadek. Kolega z klasy wbił w moją skroń ołówek. Nerwy wzrokowe zostały uszkodzone, a ja ponad rok leżałem w szpitalu, nic nie widząc. To zupełnie zmieniło moją perspektywę postrzegania świata. Poczułem, że świat jest niesprawiedliwy. Kiedy wróciłem do szkoły, miałem ogromne zaległości.

Zbuntowałem się. Sadzano mnie w oślej ławce, ale mnie było wszystko jedno. Nie chciałem się uczyć. Któregoś dnia mój kuzyn Mohamet odebrał mnie od dentysty, a że miał jeszcze coś do załatwienia w mieście, zostawił mnie u swojego kolegi Osamy. Wtedy po raz pierwszy w życiu zobaczyłem komputer. W sekundę zapomniałem o bolącym zębie i już wiedziałem, co chcę robić w życiu. Mimo że nie miałem pojęcia, do czego służą te maszyny, chciałem być jak gość siedzący przede mną w słuchawkach i stukający w klawisze. Następnego dnia zerwałem się z lekcji, a że Osama wiedział o moich problemach w szkole, obiecał nauczyć mnie obsługi komputera pod warunkiem, że podciągnę się w nauce.

Dość szybko moje oceny się polepszyły, a dzięki informatyce stałem się najlepszy w klasie z angielskiego. Z czasem rodzice kupili mi komputer. Nie miałem problemu z wyborem kierunku studiów. Już wiedziałem, kim będę w przyszłości. Po ukończeniu uniwersytetu przez trzy lata pracowałem jako informatyk dla rządu. Zostałem jednak zwolniony ze względu na moje poglądy polityczne. Byłem przeciwnikiem wojny, która toczyła się w kraju. Wierzyłem, że wszyscy ludzie powinni być równi, a religia to osobisty wybór każdego człowieka i musimy wzajemnie się szanować.

Osiem lat temu otworzyłem w Chartumie, na tyłach jednego z uniwersytetów, kafejkę internetową. Przychodziła do mnie garstka studentów, którzy potrafili korzystać z internetu. Interes szedł kiepsko, bo studenci nie mieli zazwyczaj pieniędzy, a internet nie był jeszcze tak popularny. W okolicy była myjnia samochodowa, pracowali w niej głównie bezdomni chłopcy, którzy większość pieniędzy wydawali na klej do wąciania. Z czasem zacząłem z nimi rozmawiać i zapraszać ich do kafejki. Dla zachęty zainstalowałem na komputerach gry. Zacząłem ich uczyć. Na początku straciłem sporo myszy, klawiatur i zestawów słuchawkowych, bo kompletnie nie wiedzieli, jak się z tym obchodzić. Niektórzy jednak uczyli się bardzo szybko.

Po kilku miesiącach w kafejce był tłok. Chłopcy nie tylko grali, ale również słuchali muzyki i oglądali teledyski na YouTube. Zaczęło do mnie zaglądać coraz więcej studentów, którzy, widząc że w kafejce siedzą ludzie, którzy nie skończyli żadnej szkoły, uwierzyli, że komputery są dla wszystkich. Z czasem zacząłem im pokazywać, że komputer to nie tylko narzędzie do gier oraz ściągania muzyki i filmów.

Wierzę, że kluczem do innego świata – jak nazywam internet – jest konto e-mail. Ten inny świat w ciągu sekundy zmienia twoje życie. Internet uświadamia, że w gruncie rzeczy wszyscy jesteśmy tacy sami. Zrozumiałem to, czatując z ludźmi z Indii, USA, Ugandy i innych krajów świata. Wszyscy mamy bardzo podobne radości i smutki. Bardzo chciałem, żeby ludzie przychodzący do mojej kafejki również to poczuli. Wystarczyło tylko uchylić im drzwi.

S-56

HISTORIA

Zacząłem wszystkim za darmo zakładać konta pocztowe. Do dziś kilka tysięcy ludzi ma adres e-mail i konto na Facebooku dzięki mojej pomocy. Nie potrafię policzyć, ilu ludzi nauczyłem korzystać z przeglądarki internetowej i czatować. Po kilku miesiącach moja kafejka stała się centrum wymiany informacji o świecie. Studenci surfowali w poszukiwaniu materiałów do nauki, chłopcy z myjni samochodowej przestali wydawać pieniądze na alkohol i narkotyki. Zrozumieli, że istnieje inny świat, w którym każdy z nas może coś zmienić. Wystarczy tylko umieć pisać i czytać.

Chciałem, by internet był dostępny dla wszystkich, więc pobierałem bardzo niskie opłaty – ok. 50 groszy za pół godziny. Niestety, zbyt niskie, bo nie starczało mi na opłacenie czynszu, rachunków za prąd, łączę internetowe i podatków. Nie mogłem liczyć na ulgi, bo władza w moim kraju nie wspiera tego typu działalności, a wręcz ją utrudnia.

Nietrudno to zrozumieć, biorąc pod uwagę, że większość demonstracji antyrządowych w krajach arabskich zorganizowano przez internet. Po roku dopłacania do interesu zbankrutowałem.

Rok temu w poszukiwaniu szczęścia przyjechałem do Sudanu Południowego.

Za pożyczone pieniądze założyłem małą drukarnię. Robię wizytówki, plakaty i pieczątki. Jeśli tylko sytuacja finansowa mi pozwoli, tu, w najmłodszym państwie świata, też otworzę kafejkę internetową.

A póki co zakładam konta pocztowe i uczę obsługi komputera każdego, kto mnie o to poprosi. Robię to, ponieważ widzę, jak wielką siłą jest internet i jak zmienia życie ludzi, Otwiera ich na świat i sprawia, że chcą wiedzieć więcej. Studenci mają ułatwiony dostęp do materiałów naukowych, a zwykli ludzie dowiadują się, jak lepiej dbać o swoje zdrowie.

Świat dookoła się zmienia. Znajomi zaczęli kupować przez internet rzeczy, do których wcześniej nie mieli dostępu. Częściej dyskutują o polityce i zyskali większą świadomość procesów, jakie zachodzą na Ziemi. Ich ciekawość świata jest coraz większa. Wystarczy tylko nauczyć się korzystać z narzędzia, jakim jest komputer. Kilka minut z mojego życia sprawia, że życie innych staje się ciekawsze i prostsze.

Nie uważam, że tracę czas, dzieląc się wiedzą z innymi. Czuję, że robię coś dobrego i to jest mój wkład w budowanie lepszego świata. Moja satysfakcja jest bezcenna.

MATERIAŁ POMOCNICZY DLA NAUCZYCIELA

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ SPOŁECZNA

Przedsiębiorczość społeczna to nowatorskie, często ryzykowne działania, które wykorzystują lokalne zasoby dla dobra innych ludzi. Może to być np. stworzenie spółdzielni pracy, która produkuje artykuły codziennego użytku, oferując pracę niepełnosprawnym, którym trudno znaleźć zatrudnienie, lub bardziej nieformalne przedsięwzięcia, np. stworzenie galerii ze street artem, wspierającej młodych autorów, czy zbudowanie lokalnego punktu dystrybucji nasion w ubogim regionie rolniczym.

Termin przedsiębiorczość społeczna powstał stosunkowo niedawno, bo w latach 60. XX wieku. Nie oznacza to jednak, że dopiero wówczas narodziła się przedsiębiorczość społeczna. Ludzie działali na rzecz zmiany i odpowiadali na potrzeby swoich społeczności od wieków. Działalnością przedsiębiorców społecznych – w zależności od szerokości geograficznej – były stowarzyszenia, sekretne grupy, bractwa itd., znacząco wpływające na podnoszenie poziomu życia ludzi.

Dziś w krajach globalnego Południa widać duże zaangażowanie na rzecz zmiany społecznej oraz wiele inicjatyw, które pozwalają na zaspokajanie potrzeb lokalnych społeczności. Często działania przedsiębiorców społecznych kierowane są do grup dyskryminowanych – wspierają ich niezależność finansową, a także starają się walczyć z ubóstwem, są aktywni na polu edukacji, zdrowia, ochrony środowiska.

W niektórych krajach, np. w Bangladeszu, przedsiębiorcy społeczni spełniają potrzeby i zapewniają usługi, których nie gwarantuje rząd. Muhammad Yunus stworzył Grameen Bank, który poprzez mikropożyczki pomaga wyjść z ubóstwa. W krajach Ameryki Łacińskiej przedsiębiorcy społeczni współpracują z administracją publiczną na poziomie lokalnym i krajowym.

Porównując kraje globalnego Południa z krajami globalnej Północy, np. z Polską, widać, że zmiany wprowadzane odgórnie przez państwo i aktywność rządu w tak wielu dziedzinach naszego życia (opieka społeczna, edukacja, wywóz i utylizacja śmieci) osłabia naturalną aktywność społeczeństwa. Im więcej robi państwo, tym mniej motywacji do samoorganizacji i wspólnego działania mają obywatele. Starają się temu zaradzić organizacje pozarządowe, instytucje lokalne i samorządy terytorialne, które włączają się w promowanie przedsiębiorczości społecznej.

Coraz więcej ośrodków akademickich otwiera programy kształcące i szkolące przedsiębiorców społecznych. Organizacje takie jak: Ashoka, Fundacja Skolla, sieć Omidyar, Fundacja Schwab, Athgo, Root Cause czy New Profit zajmują się wyszukiwaniem na całym świecie osób, które są inicjatorami pozytywnych zmian i wspierają je.

Kim są przedsiębiorcy społeczni?

To osoby, które organizują i prowadzą działania prowadzące do pozytywnych zmian w życiu innych ludzi (na poziomie lokalnym, krajowym lub globalnym). Czasem mogą to być bardzo małe działania, które przynoszą ogromne pozytywne zmiany, funkcjonując jak dźwignia. Przedsiębiorcy społeczni to marzyciele, którzy konsekwentnie wprowadzają swoje wizje w życie. Często są silnymi osobowościami i wizjonerami wyprzedzającymi myślenie ludzi w ich otoczeniu. Znajdują nowatorskie rozwiązania, mają siłę, energię i zmysł praktyczny. Wykorzystują możliwości, których nie dostrzegają inni, usprawniają

S-58

MATERIAŁ POMOCNICZY

mechanizmy, opracowują nowe rozwiązania. To dzięki nim społeczeństwa mogą się rozwijać, a problemy nękające ludzi są rozwiązywane skutecznie i nowatorsko.

Jak pisze Ashoka: „[Przedsiębiorcy społeczni] nie czekają, aż rządy albo świat biznesu odpowiedzą na potrzeby społeczeństwa. Diagnozują problem i rozwiązują go poprzez zmianę utrwalonych schematów, replikowanie idei i przekonywanie całych społeczności do podjęcia działania. Idee przedsiębiorców społecznych są przyjazne dla odbiorców, zrozumiałe i etyczne. Angażują różnego rodzaju partnerów, żeby zwiększyć liczbę osób objętych oddziaływaniem i tych, które podejmą się zaadaptować je gdzie indziej”.

Przedsiębiorca społeczny słucha ludzi i wpada na pomysł ulepszeń, czerpiąc od nich inspiracje. Wg niego to sami zainteresowani najlepiej wiedzą, co przyniesie pożądane efekty, gdzie i jaka interwencja jest potrzebna. Obserwuje problem, ale postrzega go jako wyzwanie, widząc zasoby. Patrzy systemowo, widzi zależności, identyfikuje osoby lub instytucje zaangażowane w daną sytuację. Podejmując działanie, próbuje włączyć siły oddolne (społeczność, której słuchał) i zaangażować osoby decyzyjne. Stara się wykorzystać już istniejące elementy systemu, by go ulepszyć.

Wybrane przykłady przedsięwzięć i przedsiębiorców społecznych

W RPA od lat funkcjonuje konkurs dla przedsiębiorców społecznych „Social Entrepreneurs of the Year for Africa” wspierany przez Fundację Schwab. W roku 2011 nagrody otrzymały m.in. projekt na rzecz budowy tanich, dobrej jakości domów dla ubogich mieszkańców miast (The Kuyasa Fund), wspierający drobnych rolników (Juhudi Kilimo) czy wprowadzający najnowsze technologie – lampy solarne budowane z użyciem materiałów z recyklingu (Sustainable Development for All).

W Kenii prężnie działa Ushahidi, firma non-profit stworzona przez grupę przyjaciół, która rozwija darmowe oprogramowanie, pozwalające na pracę z obrazem, zbieranie informacji czy wizualizacje i mapowanie. Działanie rozpoczęli jako wolontariusze w czasie zamieszek powyborczych w Kenii w 2008 roku.

W Ugandzie powstają banki społeczne tworzone przez lokalne społeczności, które gromadzą w nich fundusze i pozostają całkowicie niezależne od wielkich instytucji finansowych. Znanym przedsiębiorcą społecznym w Indiach był Vinoba Bhave, założyciel i lider Land Gift Movement. Jego działania zaowocowały przekazaniem ponad 7 milionów akrów ziemi indyjskim niedotykalnym i bezrolnym.

Przedsiębiorczynią społeczną była również Maria Montessori, pierwsza kobieta lekarz we Włoszech, która opracowała nowatorską metodę nauczania dzieci w wieku przedszkolnym, nazwaną później metodą Montessori. Jej podstawą jest szanowanie naturalnej indywidualności każdego dziecka i umożliwianie mu pracy w zgodzie z jego możliwościami, we własnym tempie i w spokoju, przy wsparciu osoby dorosłej, która zapewnia potrzebne materiały i zadania.

S-59

MATERIAŁ POMOCNICZY

Więcej informacji:

- <http://news.change.org/stories/top-20-ideas-for-social-entrepreneurship-in-africa>
- www.ashoka.org
- www.socialentrepreneurshipinafrica.wordpress.com
- www.juhudikilimo.com
- www.usahidi.com
- www.centre.upeace.org/index.php/alumni/social-entrepreneurship-in-latin-america
- www.omidyar.com
- www.changemakers.com

S-60

MATERIAŁ POMOCNICZY

